

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій

БАНКІВСЬКЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для студентів
напряму підготовки 6.030401 – «Правознавство»
спеціалізація – «Правове регулювання економіки»

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри цивільного,
господарського права та процесу
Протокол № 12 від 7 червня 2017 року

Чернігів ЧНТУ 2017

Банківське право. Методичні вказівки до семінарських занять для студентів напряму підготовки 6.030401 – «Правознавство», спеціалізація – «Правове регулювання економіки» /Укл.: Козинець І.Г. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. – 2017. – 37 с.

Укладач: КОЗИНЕЦЬ ІРИНА ГАВРИЛІВНА, старший викладач кафедри цивільного, господарського права та процесу

Відповідальний за випуск: ХИМЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ, завідувач кафедри цивільного, господарського права та процесу, кандидат юридичних наук, доцент

Рецензент: ПУЗИРНИЙ ВЯЧЕСЛАВ ФЕОДОСІЙОВИЧ, професор кафедри трудового права, адміністративного права та процесу, доктор юридичних наук, доцент

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА.....	4
1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ ПРАВО».....	6
1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Банківське право».....	6
1.2. Структура навчальної дисципліни.....	10
1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Банківське право».....	11
2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ.....	13
Семінарське заняття 1. Предмет, метод і система банківського права.....	13
Семінарське заняття 2. Правове положення Національного банку України.....	15
Семінарське заняття 3. Правове положення банків.....	17
Семінарське заняття 4. Правові засади здійснення банками депозитних операцій та відкриття і обслуговування рахунків в національній та іноземній валюті.....	20
Семінарське заняття 5. Правове регулювання кредитних відносин.....	22
Семінарське заняття 6. Правові засоби запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.....	24
ЛІТЕРАТУРА.....	27
ДОДАТКИ.....	34

ПЕРЕДМОВА

Предметом вивчення дисципліни «Банківське право» є основні інститути банківського права; правова природа банківської діяльності; поняття та джерела банківського права; банківська система України; правовий статус Національного банку України; правовий статус банків; створення та припинення діяльності банків; банківське регулювання, банківський нагляд та фінансовий моніторинг; правове регулювання готівкових та безготівкових розрахунків; правове регулювання кредитних відносин банків; правове регулювання депозитних (вкладних) операцій; правові засади ринку цінних паперів; правовий режим здійснення валютних операцій; правові засоби запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Метою викладання навчальної дисципліни «Банківське право» є: формування у студентів системи теоретичних знань з основних інститутів банківського права, найважливіших категорій та конструкцій банківського законодавства, основних тенденцій його розвитку та набуття практичних навичок щодо вирішення ситуацій у застосуванні банківського законодавства; уміння використовувати правові засоби регламентації конкретних ситуацій, що виникають у сфері реалізації банківських правовідносин.

Семінарські заняття проводяться з основних тем розглянутих на лекційних заняттях.

Самостійна та індивідуальна робота планується як форма навчання, що має на меті розширення та дослідження питань винесених на розгляд на лекційних заняттях, а також опрацювання питань, які не були висвітлені на лекційних та семінарських заняттях.

Основною формою засвоєння студентами знань з «Банківського права» є семінари.

Семінарські заняття з навчальної дисципліни «Банківське право» покликані сприяти поглибленому вивченню лекційного курсу, навчити студентів самостійно працювати з нормативними актами, вміти аналізувати їх, узагальнювати матеріал і самостійно робити науково обґрунтовані висновки.

Тематика семінарів передбачає вивчення найбільш складних і найважливіших проблем учбового курсу. Зокрема, це питання становлення та розвитку банківської системи, правовий статус Національного банку України, правове положення банків, правове регулювання операцій із залучення вкладів та відкриття, ведення банківських рахунків, регулювання кредитних відносин, засобів запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення.

Пропоновані плани семінарських занять вміщують назви тем семінарів з визначенням їх тривалості і переліком питань, винесених на обговорення, а також список навчально-методичної літератури й основних нормативних актів, з якими необхідно ознайомитися студентам самостійно.

Активність семінару залежить від якості самостійної підготовки студентів. Готуючись до семінару, беручи у ньому участь, студент вчиться обґрунтовувати і формулювати свої думки, набуває навичок публічних виступів, ведення дискусії, виявляє свої знання, наукову позицію та вчиться їх відстоювати.

Підготовку до семінару слід розпочати з усвідомлення завдання по кожному з них. При цьому необхідно переглянути конспекти лекцій курсу, де висвітлені найважливіші аспекти банківського права. Після цього студент приступає до вивчення рекомендованої навчально-методичної літератури, нормативних актів, інших наукових матеріалів, які самостійно підбираються ним у бібліотеках.

На семінарських заняттях студенти повинні проявляти активність, висловлюватися чітко, коротко викладаючи зміст питання. Допускається користування своїми записами, надрукованими нормативними актами.

Учасники семінару зобов'язані уважно слухати виступи, при потребі ставити запитання, відзначати помилки, вносити необхідні поправки, розвивати далі суть проблеми.

У кінці семінарського заняття, а якщо необхідно, то після закінчення розгляду окремого питання теми семінару, викладач підводить підсумки обговорення по даній проблемі і дає оцінку виступам студентів.

Контрольні завдання по кожній темі мають на меті допомогти студентам краще зрозуміти, засвоїти і закріпити отримані теоретичні знання у галузі банківського права, а також виробити у них навички користування і застосування нормативних актів.

Теми рефератів, тести та практичні завдання до кожного семінарського заняття даються викладачем в індивідуальному порядку.

У ході самостійної підготовки можуть виникнути труднощі у розумінні окремих питань з банківського права. У таких випадках необхідно звернутися за консультацією до викладача, який читає лекції або проводить семінарські заняття.

1. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «БАНКІВСЬКЕ ПРАВО»

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни «Банківське право»

Змістовий модуль 1. Банківське право та правові засади організації і діяльності банківської системи України

Тема 1. Предмет, метод, та система банківського права

Поняття банківського права. Проблеми визначення категорії «банківське право» як галузі (підгалузі) права чи як галузі законодавства.

Банківська система України. Банківська діяльність як предмет банківського права. Подвійна правова природа відносин за участю банків.

Банківські правовідносини: поняття, склад та особливості.

Система банківського права. Основні принципи банківського права.

Джерела банківського права. Конституційні основи банківського права. Загальні та спеціальні закони в механізмі правового регулювання банківської діяльності. Акти Кабінету Міністрів України в системі джерел банківського права. Акти Президента України в системі джерел банківського права. Акти Національного банку України. Міжнародні угоди в сфері банківської діяльності. Банківські правила та звичаї в регулюванні відносин між банками та клієнтами. Локальні нормативні акти банківського права.

Тема 2. Банківська система України

Теоретичні основи організації та функціонування банківських систем. Види банківських систем. Однорівнева банківська система. Дворівнева банківська система. Основні напрямки розвитку банківських систем. Співвідношення понять «банківська система» та «фінансово-кредитна система».

Історичні аспекти розвитку банківської системи України. Банківська система України у дореволюційний період. Розвиток банківської системи у радянський період. Становлення банківської системи незалежної України.

Поняття та склад банківської системи України. Банківські групи.

Тема 3. Правове положення Національного банку України

Національний банк як центральний банк України, його правовий статус та правовий режим майна, яке знаходиться у його розпорядженні. Завдання та функції Національного банку України. Основні операції, які здійснює Національний банк України. Обмеження щодо діяльності Національного банку України.

Організаційна структура Національного банку України. Рада та Правління Національного банку України, їх компетенція та порядок обрання. Особливості правового статусу територіальних управлінь Національного банку України.

Поняття грошово-кредитної політики, її методи та інструменти. Політика рефінансування та валютне регулювання як інструменти грошово-кредитної

політики Національного банку України. Операції на відкритому ринку та політика мінімальних резервів як інструменти грошово-кредитної політики Національного банку України.

Тема 4. Правове положення банків

Поняття, ознаки та компетенція банків. Види банків за законодавством України. Банківські групи.

Поняття та особливості банківської діяльності. Банківські операції, банківські угоди та банківські послуги.

Особливості правового статусу державних банків в Україні. Особливості правового статусу недержавних банків в Україні. Особливості правового статусу санаційних банків.

Порядок створення та реєстрації банку. Організаційно-правові форми банків. Засновники банку. Державна реєстрація банку. Документи, що подаються для реєстрації банків. Мотиви відмови Національного банку України в реєстрації. Порядок ліцензування банків, філій, представництв.

Порядок формування статутного капіталу банку. Обмеження щодо розміру статутного капіталу та порядку його формування.

Відкриття філій та представництв банку на території України та інших держав.

Особливості реєстрації банків за участю іноземних фізичних та юридичних осіб. Реєстрація представництв іноземних банків в Україні.

Структура управління банком.

Правові засади забезпечення фінансової стійкості банківських установ. Поняття та значення обов'язкових економічних нормативів. Поняття та види банківських ризиків. Завдання банківського аудиту.

Реорганізація та ліквідація банків. Правові умови реорганізації банків і створення нових. Правове регулювання неплатоспроможності (банкрутства) банків. Критерії віднесення банку до проблемних та неплатоспроможних.

Правові умови ліквідації банків.

Тема 5. Правові засади банківського регулювання та банківського нагляду

Співвідношення банківського регулювання та банківського нагляду. Методи банківського регулювання. Форми регулювання банківської діяльності.

Правові засади банківського нагляду. Мета, організація, підстави та обсяг банківського нагляду. Проведення безвизного нагляду та інспекційних перевірок банків в Україні.

Правові засади застосування заходів впливу за порушення банківського законодавства.

Міжнародний досвід регулювання діяльності банківських установ. Аналіз сучасної тенденцій у сфері банківського регулювання. Застосування принципів ефективного банківського нагляду в Україні. Оптимізація наглядово-контрольної роботи Національного банку України.

Тема 6. Правове регулювання банківської таємниці

Поняття банківської таємниці. Банківська таємниця як окремий вид інформації з обмеженим доступом. Відкрита інформація про банківську діяльність.

Правові умови (підстави) розкриття банківської таємниці. Суб'єкти, що мають право ознайомлюватися з банківською таємницею. Порядок розкриття відомостей, що становлять банківську таємницю, банками.

Відповідальність за незаконне збирання, розголошення, використання відомостей банківської таємниці.

Банківська таємниця в законодавстві зарубіжних країн.

Змістовий модуль 2. Правове регулювання проведення банківських операцій в Україні

Тема 7. Правові засади здійснення банками депозитних (вкладних) операцій та відкриття і обслуговування банківських рахунків

Поняття депозитних (вкладних) операцій. Види депозитних (вкладних) операцій. Порядок та умови здійснення депозитних операцій банку. Види депозитних рахунків. Правова характеристика договору банківського вкладу. Види банківських вкладів. Система гарантування вкладів в Україні. Правовий статус Фонду гарантування вкладів фізичних осіб. Порядок спадкування вкладу (депозиту).

Правові засади відкриття та обслуговування банківських рахунків. Види та характеристика рахунків: поточні, депозитні, спеціальні. Особливості використання поточних рахунків. Кореспондентські рахунки. Порядок відкриття, ведення та закриття банками рахунків в національній та іноземній валюті.

Тема 8. Правове регулювання розрахункових відносин

Поняття та правова природа розрахункових відносин. Правова природа готівкових та безготівкових розрахунків. Платіжні інструменти: меморіальний ордер, платіжне доручення, платіжна вимога – вимога доручення, платіжна вимога, розрахунковий чек, вексель, акредитив. Міжбанківські розрахунки. Договір на розрахунково-касове обслуговування. Правове регулювання договірної списання та примусового списання (стягнення) і арешту коштів на банківських рахунках.

Поняття, ознаки та юридична сутність готівкових розрахунків. Правова регламентація готівково-грошового обігу. Контроль за дотриманням касової дисципліни та відповідальність за її порушення.

Тема 9. Правове регулювання кредитних відносин

Правова природа банківського кредитування і його відмінності від інших видів кредитування.

Поняття кредитного договору. Класифікація кредитів. Принципи банківського кредитування; зміст і форма кредитного договору. Укладення кредитного договору. Міжбанківське кредитування. Правові способи

забезпечення погашення банківських кредитів: гарантія, доручення, застава. Банківська гарантія та проблеми її застосування. Моніторинг кредитних ризиків.

Тема 10. Правове регулювання ринку цінних паперів

Поняття ринку цінних паперів. Первинний і вторинний ринки цінних паперів. Основні напрями правового регулювання ринку цінних паперів. Суб'єкти ринку цінних паперів та їх правовий статус. Правові форми впливу на ринок цінних паперів.

Поняття цінних паперів. Класифікація цінних паперів та їх основні характеристики. Операції банків із цінними паперами.

Відповідальність за порушення на ринку цінних паперів.

Тема 11. Правове регулювання валютних операцій

Правовий режим валютних операцій банків. Поняття валюти, валютних цінностей, валютних операцій. Юридична сутність валютних операцій. Ліцензування валютних операцій. Правові засади розрахунків з іноземними банками. Операції на міжбанківському валютному ринку.

Правове регулювання обміну національної та іноземної валюти. Валютний контроль і відповідальність за порушення валютного законодавства.

Тема 12. Правові засоби запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Поняття та ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення. Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу. Система фінансового моніторингу. Первинний та державний фінансовий моніторинг. Суб'єкти первинного фінансового моніторингу, їх завдання та обов'язки.

Ідентифікація осіб, що здійснюють фінансові операції. Обов'язок банків щодо інформування відповідних державних органів про осіб, які здійснюють значні та сумнівні фінансові операції.

Повноваження суб'єктів державного фінансового моніторингу: НБУ, Державна комісія з цінних паперів та фондового ринку, Державний департамент фінансового моніторингу. Завдання, функції та права Державного департаменту фінансового моніторингу.

Відповідальність за правопорушення в сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення.

1.2. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 1.1 – Розподіл обсягу годин за темами і формами вивчення

№	Назви тем змістових модулів і тем	Кількість годин для денної /заочної форми навчання			
		Лекції	Семінари	Самостійна робота	Разом
1	2	3	4	5	6
Змістовий модуль 1. Банківське право та правові засади організації і діяльності банківської системи України					
1.	Предмет, метод, та система банківського права	2 /0,5	2	4 /5	6 /5,5
2.	Банківська система України	2 /0,5	-	3 /5	7 /5,5
3.	Правове положення Національного банку України	2 /1	2	3 /6	7 /7
4.	Правове положення банків	4 /1	2	4 /6	10 /7
Разом за кредитом 1		10 /3	6	14 /22	30 /25
5.	Правові засади банківського регулювання та нагляду	2	-	3 /5	5 /5
6.	Правове регулювання банківської таємниці	-	-	6 /6	6 /6
Разом за змістовим модулем 1		12 /3	6	23 /33	41 /36
Змістовий модуль 2. Правове регулювання проведення банківських операцій в Україні					
7.	Правові засади здійснення банками депозитних (вкладних) операцій та відкриття і обслуговування банківських рахунків	2 /1	2	6 /6	10 /7
8.	Правове регулювання розрахункових відносин	2 /1	-	7 /6	9 /7
Разом за кредитом 2		6 /2	2	22 /23	30 /25
9	Правове регулювання кредитних відносин	2 /1	2	3 /6	7 /7
10	Правове регулювання ринку цінних паперів	2		4 /6	6 /6
11	Правове регулювання валютних операцій	2	-	5 /6	7 /6
12	Правові засоби запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення	2	2	6 /6	10 /6
Разом за кредитом 3		8 /1	4	18 /24	30 /25
Разом за змістовим модулем 2		12 /3	6	35 /36	49 /39
Всього годин на дисципліну		24 /6	12 /0	54 /66	90 /75

1.3. Система поточного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Банківське право»

Важливим елементом навчального процесу при вивченні дисципліни «Банківське право» є поточний та підсумковий контроль рівня знань студентів, що свідчить про засвоєння вивченого матеріалу, рівень підготовки студентів для виконання передбачених завдань. Контроль знань дозволяє оцінювати та вимірювати здобуті студентами в процесі навчання знання, уміння та навички, відіграє важливу роль у забезпеченні належного рівня підготовки фахівців.

Поточний контроль проводиться шляхом спілкування зі студентами під час лекцій, семінарських занять та консультацій, рішення тестів, практичних ситуацій під час виконання самостійної та контрольної роботи та опитувань студентів під час заслуховування рефератів та звітів про виконання індивідуальної роботи.

Після завершення розгляду змістових модулів №№1-2 проводяться модульні контрольні роботи, за результати написання яких виставляються модульні оцінки. Варіанти завдань до модульної контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Бали, які набрані студентом під час поточного контролю, дораховуються до модульних оцінок. Підсумкові оцінки доводяться до відома студентів до початку сесії.

Підсумковий контроль включає модульний та семестровий контроль.

Семестровий контроль з банківського права проводиться у формі диференційованого заліку у терміни, передбачені графіком навчального процесу і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

За виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру студент може набрати до 60% підсумкової оцінки і до 40% підсумкової оцінки – на диференційованому заліку.

Критерії оцінювання участі у семінарському (практичному) або індивідуальному занятті (відповідь з питань семінару, питань для самостійного опрацювання, розв'язок задачі тощо), оцінюються в 5, 4, 3, 0 балів, зокрема:

- 5 балів – повна відповідь на поставлене питання; студент вільно орієнтується в матеріалі, здійснює порівняльний аналіз різних теорій, концепцій, робить логічні висновки та узагальнення, правильно та доречно вживає юридичну термінологію, демонструє знання законодавчих актів України з питань банківського права;

- 4 бали – відповідь потребує невеликих уточнень; при написанні контрольної роботи допущені незначні помилки;

- 3 бали – відповідь потребує суттєвих доповнень; студент плутається в юридичній термінології та не може відповісти на уточнюючі запитання через недостатнє опрацювання матеріалу, у нього виникають труднощі при аналізі банківської законодавства;

- 0 балів – відповідь не по суті; вкрай обмежена відповідь.

Опитування кожного студента повинно бути проведено не менше ніж 2 рази на протязі семестру за умови регулярного відвідування студентом різних видів аудиторних занять.

Модульна контрольна робота передбачає виконання двох блоків завдань:

- перший блок – тестові завдання (10 тестових завдань);
- другий блок – теоретичні питання (2 питання).

10-9 балів – повна відповідь (не менше 90% потрібної інформації) на всі питання модульної контрольної роботи; студент вільно орієнтується в поданому матеріалі;

8-7 балів – студент надав на 75 % питань модульної контрольної роботи; відповіді на всі питання контрольної потребують уточнень;

6-5 балів – студент надав відповіді на 60% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують суттєвих уточнень, недостатнє володіння матеріалом;

4-0 балів – студент надав відповіді менше ніж на 50% питань модульної контрольної роботи; відповіді потребують значних уточнень; студент не орієнтується в поданому матеріалі, вкрай обмежена відповідь.

Максимальна кількість балів, яку може отримати студент у процесі виконання модульної контрольної роботи – 10 балів.

2. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Семінарське заняття 1. Предмет, метод і система банківського права.

Теоретичні питання

1. Поняття банківського права.
2. Проблеми визначення категорії «банківське право» як галузі (підгалузі) права чи як галузі законодавства.
3. Банківські правовідносини: поняття, склад та особливості.
4. Система банківського права.
5. Основні принципи банківського права
6. Поняття джерела права.
7. Види джерел права.

Теми доповідей

1. Нормативно-правові акти як джерела банківського права.
2. Судова практика, звичаї банківської практики.
3. Уніфіковані правила міжнародних організацій як джерело банківського права.
4. Роль міжнародно-правових стандартів у розвитку національного банківського законодавства в умовах глобалізації?

Ситуаційні вправи

1. На сьогоднішній день банківське законодавство представляє собою неоднорідний комплекс нормативних актів. Наведіть приклади основних нормативно-правових актів у цій галузі за останні два роки:

- законодавчої влади України;
- Президента України;
- Уряду України;
- органів виконавчої влади України;
- Національного банку України.

2. У чому виражається захист прав суб'єктів банківських правовідносин? Який порядок їх захисту? По відношенню до кого він застосовується? Наведіть приклади застосування такого порядку захисту у сфері банківських правовідносин.

3. Норми банківського права за своєю природою є спеціальними нормами, частина з них має імперативний характер, інша – диспозитивний. Назвіть ознаки зовнішнього виразу вказаної особливості у приписах норм банківського права. Чим обумовлена дана особливість?

4. На підставі класифікації банківських правовідносин дайте відповідь, які суб'єкти є учасниками:

- правовідносин з приводу залучення у вклади грошових коштів фізичних і юридичних осіб;
- розрахункових відносин;

- кредитних правовідносин;
- правовідносин з приводу обігу цінних паперів;
- валютних правовідносин;
- правовідносин з приводу запобігання легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом.

На конкретних прикладах поясніть, що буде умовою виникнення вказаних правовідносин.

Навчально-методична література

1. Банківське право України: навчальний посібник / НБУ; ред. А. О. Селіванов. – К. : Ін Юре, 2000. – 384 с.
2. Банковское право Российской Федерации. Особенная часть: в 2 т. /Ин-тгосударства и права РАН, Академический правовой ун-т; ред. Г. А. Тосунян. – М. : Юристъ, 2001. – Т. 1. – 560 с.
3. Банковское право Российской Федерации. Особенная часть: в 2 т. /Ин-тгосударства и права РАН, Академический правовой ун-т; ред. Г. А. Тосунян. – М. : Юристъ, 2002. – Т. 2. – 783 с.
4. Ващенко Ю. В. Банківське право: навчальний посібник / Ю. В. Ващенко; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 344 с.
5. Гетманцев Д. О. Банківське право України: навчальний посібник / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦУЛ, 2007. – 344 с.
6. Орлюк О. П. Теоретичні питання банківського права і банківського законодавства: монографія / О. П. Орлюк. – К. : Юрінком Інтер, 2003. – 104 с.
7. Павленко М. В. Теоретичні проблеми дослідження банківського права / М. В. Павленко // Часопис Київського університету права. – 2008. – №2. – С. 126–130.
8. Приходько В. П. Джерела банківського права України: характеристика та перспективи розвитку: монографія / В. П. Приходько. – Суми: Мрія-1, 2010. – 232 с.
9. Приходько В. П. Конституційні принципи права як фактор впливу на формування джерел банківського права / В. П. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей ІХ Всеукраїнської науково-практичної конференції (9–10 листопада 2006 р.). – 2006. – Ч. 2. – С. 12–14.
10. Приходько В. П. Нормативно-правові акти Кабінету Міністрів України та Автономної Республіки Крим у системі джерел банківського права / В. П. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей VIII Всеукраїнської науково-практичної конференції (10–11 листопада 2005 р.). – 2005. – С. 93–94.
11. Приходько В. П. Особливості системи джерел банківського права / В. П. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2006. – Т. 15. – С. 138–143.

12. Приходько В. П. Поняття «банківське законодавство» в широкому і вузькому значенні / В. П. Приходько // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: зб. тез доповідей X Всеукраїнської науково-практичної конференції (22–23 листопада 2007 р.) : у 2-х т. – 2007. – Т. 2. – С. 66–68.
13. Приходько В. П. Принципи права як фактори впливу на формування змісту джерел банківського права / В. П. Приходько // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №1. – С. 91–96.
14. Приходько В. П. Принципи права як фактори впливу на формування змісту джерел банківського права / В. П. Приходько // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №1. – С. 91–96.
15. Приходько В. Роль Конституційного Суду України в регулюванні банківських відносин / В. Приходько // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – №8. – С. 74–76.
16. Селезньова О. М. Проблеми систематизації банківського законодавства / О. М. Селезньова // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – №12. – С. 37–39.
17. Селезньова О. М. Інкорпорація банківського законодавства: теоретичний аналіз і порядок її проведення в Україні / О. М. Селезньова // Держава і право. – 2008. – №2. – С. 364–370.
18. Селезньова О. Функції кодифікації банківського законодавства України: онтологія поняття та пропозиції щодо класифікації / О. Селезньова // Юридична Україна. – 2008. – №6. – С. 31–35. справи. – 2005. – №1. – С. 80–86.
19. Токар І. М. Судове рішення як джерело банківського права / І. М. Токар // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: погляд у майбутнє: зб. тез і доповідей за матеріалами Сьомої науково-практичної конференції студентів (21–23 квітня 2004 р.). – 2004. – С. 68–71.
20. Тосунян Г. А. Банковское дело и банковское законодательство в России: Опыт, проблемы, перспективы / Г. А. Тосунян. – М., 1995.
21. Юрчук Г. В. Банківська система України в умовах розвитку ринку фінансових послуг / Г. В. Юрчук, О. М. Юрчук // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №2. – С. 23–29.

Семінарське заняття 2. Правовий статус Національного банку України

Теоретичні питання

1. Правові умови діяльності Національного банку України.
2. Принцип незалежності Національного банку України.
3. Структура Національного банку України.
4. Функції Національного банку України.
5. Операції Національного банку України.

Теми доповідей

1. Історія становлення та розвитку Національного банку України як центрального банку держави.

2. Конституційні засади організації діяльності Національного банку України та їх розвиток у національному законодавстві.
3. Особливості правового регулювання діяльності Національного банку України.

Ситуаційні справи

1. На основі статистичних даних з офіційного сайту НБУ проведіть дослідження за два попередні роки і зробіть висновки щодо кількості банків в Україні, що зареєстровані НБУ, їх класифікації; структури зобов'язань і активів найбільших банків України.

2. До НБУ звернувся банк з клопотанням про видачу письмового дозволу на здійснення операцій з валютними цінностями в частині ведення кореспондентських рахунків банків (нерезидентів) у грошовій одиниці України. Рівень регулятивного капіталу банку – 130 млн. грн. Усі необхідні документи для одержання дозволу надані.

Яке рішення прийме НБУ щодо видачі дозволу?

За яких умов може бути отриманий такий дозвіл?

3. Національний банк України у процесі банківського контролю та нагляду може у разі порушення комерційними банками банківського законодавства, нормативно-правових актів НБУ та виконання ризикових операцій застосовувати до таких банків заходи впливу.

Яким законом України передбачені ці заходи впливу?

В чому полягає процедура призначення комерційному банку тимчасової адміністрації?

4. До НБУ надійшло від комерційного банку клопотання про видачу банківської ліцензії. Згідно з поданими документами встановлено, що банк забезпечений комп'ютерною технікою недостатньою мірою.

Яке рішення буде прийняте НБУ щодо надання банківської ліцензії?

Дотримання яких умов надає банку право отримати банківську ліцензію?

Навчально-методична література

1. Банківське право України: навчальний посібник / НБУ; ред. А. О. Селіванов. – К. : Ін Юре, 2000. – 384 с.
2. Баришніков А. Г. Організаційно-правові аспекти оновлення змісту банківського нагляду в Україні / А. Г. Баришніков // Держава і право. – 2007. – №1. – С. 444–450.
3. Безклубий І. А. Банк як суб'єкт цивільного права / І. А. Безклубий // Часопис Київського університету права. – 2004. – №4. – С. 70–78.
4. Берназюк Я. Податково-правовий статус Національного банку України / Я. Берназюк // Підприємництво, господарство і право. – 2003. – №11. – С. 60–64.
5. Братко А. Г. Центральный банк в банковской системе России: монографія / А. Г. Братко. – М. : Спарк, 2001. – 335 с.
6. Близнюк О. Юридичні особливості діяльності Національного банку України з управління грошовим обігом / О. Близнюк // Підприємництво, господарство і право. – 2006. – №4. – С. 119–123.

7. Близнюк-Корніцька О. Правові особливості статусу та ролі Національного банку України в контексті механізмів вирішення кризових питань банківської системи / О. Близнюк-Корніцька // Юридичний журнал. – 2010. – №3. – С. 66–75.
8. Ващенко Ю. В. Банківське право: навчальний посібник / Ю. В. Ващенко; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 344 с.
9. Ветрова І. Національний банк України: питання незалежності і управління золотовалютними резервами / І. Ветрова // Юридична Україна. – 2007. – №8. – С. 30–35.
10. Вешкин Ю. Г. Банковские системы зарубежных стран: курс лекцій / Ю. Г. Вешкин, Г. Л. Авагян. – М. : Экономистъ, 2006. – 400 с.
11. Добродумов П. О. Конституційна економіка і статус Національного банку / П. О. Добродумов // Вісник Української академії банківської справи. – 2006. – №1. – С. 20–25.
12. Златіна Н. Е. Конституційне закріплення правового статусу центральних банків у країнах – членах Європейського Союзу та Україні / Н. Е. Златіна // Держава і право. – 2010. – №1. – С. 446–452.
13. Латковська Т. А. Правотворчість у системі функцій Національного банку України / Т. А. Латковська // Часопис Київського університету права. – 2007. – №4. – С. 113–118.
14. Орлюк О. П. Банківське право: навчальний посібник / О. П. Орлюк; Мін-во освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 376 с.
15. Поліщук Т. Підстави застосування заходів впливу Національним банком України / Т. Поліщук // Право України. – 2006. – №8. – С. 56–60.
16. Поліщук Т. Типологія заходів впливу Національного банку України / Т. Поліщук // Підприємництво, господарство і право. – 2005. – №12. – С. 115–119.
17. Старинський М. В. Порівняльне банківське право – основа ефективного функціонування банківської системи / М. В. Старинський // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2004. – Т. 10. – С. 222–225.
18. Сухотеплий В. Модель банківської системи України з мінімальною кількістю банків / В. Сухотеплий // Вісник Національного банку України. – 2008. – №1. – С. 32–35.
19. Чернадчук В. Д. Щодо бюджетних повноважень Національного банку України / В. Д. Чернадчук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2004. – Т. 11. – С. 179–187.

Семінарське заняття 3. Правове положення банків

Теоретичні питання

1. Поняття, ознаки та компетенція банків. Види банків за законодавством України.
2. Поняття та особливості банківської діяльності. Банківські операції, банківські угоди та банківські послуги.

3. Правові умови створення банку.
4. Правові засади державної реєстрації банків і ліцензування їх діяльності.
5. Порядок ліквідації банків.

Теми доповідей

1. Правове регулювання розширення діяльності банків.
2. Правове регулювання реорганізації банків і створення нових.
3. Засоби захисту інтересів клієнтів банку в процесі його ліквідації.

Ситуаційні вправи

1. До територіального управління НБУ для реєстрації комерційного банку надійшли такі документи:

- 1) заявка про реєстрацію банку;
- 2) установчий договір;
- 3) статут банку;
- 4) протокол установчих зборів;
- 5) бізнес-план;
- 6) копія звіту про результати підписки на акції;
- 7) договір про оренду приміщення терміном на два роки;
- 8) копії платіжних документів про сплату внесків до статутного капіталу.

Визначте достатність документів для реєстрації комерційного банку.

Яке рішення прийме територіальне управління НБУ після розгляду пакета документів?

2. Визначте активні і пасивні операції банку:

- Кошти в касі.
- Кошти на кореспондентському рахунку в НБУ.
- Власні ресурси: Статутний фонд. Резервний фонд. Страховий фонд.
- Фонди економічного стимулювання.
- Усі кредити, видані юридичним та фізичним особам у національній та іноземній валюті (в тому числі прострочені та пролонговані).
- Кошти вкладників (юридичних та фізичних осіб) на рахунках до запитання (поточних, депозитних).
- Вкладення в державні цінні папери Вкладення в корпоративні цінні папери. Позичені ресурси:
  - Кредити, отримані від інших банків.
  - Кредити, отримані від НБУ.
  - Боргові цінні папери банку (облігації).
  - Основні засоби, товарно-матеріальні та нематеріальні цінності банку.

3. На загальних зборах засновників було вирішено, що банк буде зареєстровано у формі публічного акціонерного товариства зі статутним фондом у 5 млн. євро. Також було запропоновано, що для створення банку, 100% акцій будуть розповсюджені між засновниками.

Дайте правову характеристику ситуації.

4. До НБУ звернулись особи-нерезиденти, які мають намір створити банк з іноземним капіталом.

Визначте, якими мають бути їхні дії для отримання попереднього дозволу НБУ на створення банку з іноземним капіталом?

Який перелік документів потрібно подати для отримання відповідного дозволу?

Навчально-методична література

1. Банківське право України: навчальний посібник / ред. А. О. Селіванов. – К. : Ін Юре, 2000. – 384 с.

2. Безклубий І. А. Банк як суб'єкт цивільного права / І. А. Безклубий // Часопис Київського університету права. – 2004. – №4. – С. 70–78.

3. Васильєва Т. А. Проблеми створення та функціонування спеціалізованих інноваційних банків / Т. А. Васильєва // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №2. – С. 51–56.

4. Гетманцев Д. О. Банківське право України: навчальний посібник / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦУЛ, 2007. – 344 с.

5. Грищук Н. В. Створення в Україні спеціалізованих іпотечних банків як передумова розвитку ринку іпотечного кредитування / Н. В. Грищук // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2004. – Т. 9. – С. 72–78.

6. Другов О. О. Необхідність та шляхи створення в Україні спеціалізованих банків / О. О. Другов // Банківська справа. – 2005. – №4. – С. 47–53.

7. Д'яконова І. І. Поняття банківської системи та особливості банківської системи України / І. І. Д'яконова // Вісник Сумського державного університету. – 2008. – №1. – С. 183–191.

8. Колодізєв О. Становлення банківської системи України: минуле, світовий досвід, проблеми реформування / О. Колодізєв // Банківська справа. – 2000. – №2. – С. 28–30.

10. Невмежицька О. В. Особливості процедури ліквідації (банкрутства) банків / О. В. Невмежицька // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – №6. – С. 16–20.

11. Орлюк О. П. Банківське право: навчальний посібник / О. П. Орлюк; Мін-во освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 376 с.

12. Пишний А. Правова природа статутного капіталу державних банків та особливості його збільшення / А. Пишний // Право України. – 2008. – №1. – С. 35–41.

13. Поляков Б. М. Ліквідація комерційного банку за умов його неплатоспроможності / Б. М. Поляков // Санація та банкрутство. – 2011. – №1. – С. 114–116.

14. Раєвський К. Є. Ліквідація банків. Організація процедури / К. Є. Раєвський, М. І. Зубок // Вісник Національного банку України. – 2003. – №4. – С. 11–15.

15. Смовженко Т. С. Створення та діяльність філій іноземних банків в Україні: регуляторні аспекти / Т.С. Смовженко, О.О. Другов // Фінанси України. – 2007. – №7. – С. 98–106.

16. Сухотеплий В. Модель банківської системи України з мінімальною кількістю банків / В. Сухотеплий // Вісник Національного банку України. – 2008. – №1. – С. 32–35.

17. Шамрай І. А. Правові проблеми дефініції та розмежування понять «створення» та «державна реєстрація» банку / І.А. Шамрай // Часопис Київського університету права. – 2006. – №3. – С. 85–91.

18. Юрчук О. М. Банківська система – основа конкурентного розвитку ринку фінансових послуг України / О. М. Юрчук // Фондовий ринок. – 2008. – №1. – С. 8–18.

Семінарське заняття 4. Правові засади здійснення банками депозитних операцій та відкриття і обслуговування рахунків в національній та іноземній валюті

Теоретичні питання

1. Поняття та правова природа банківського рахунку та банківського вкладу.
2. Правове регулювання депозитних операцій.
3. Види та характеристика рахунків: поточні, депозитні, спеціальні.
4. Особливості використання поточних рахунків.
5. Кореспондентські рахунки.
6. Порядок відкриття банками рахунків в національній та іноземній валюті

Теми доповідей

1. Правові засади захисту інтересів вкладників банків.
2. Особливості здійснення депозитних операцій Національним банком України з комерційними банками.
3. Правова природа договору банківського вкладу.
4. Система гарантування вкладів в Україні.

Ситуаційні вправи

1. У банк 1 жовтня 20XX р. звернувся клієнт з проханням відкрити депозитний рахунок на 9 місяців на суму 50 тис. грн. під 16,5 % річних.

Розрахуйте суму процентного доходу, отриманого клієнтом, за умови нарахування банком простого відсотка (база нарахування відсотків 360 днів). Клієнт отримує кошти наприкінці терміну дії депозитного договору.

2. До банку, звернулося ТОВ «Гарант» з метою відкриття валютного рахунку у євро для розрахунків за кредитними операціями з іноземними партнером – фірмою LUX LTD – за грошовими зобов'язаннями на суму 50 тис. євро.

Які вимоги висуваються до банків, що можуть здійснити таку операцію?

Які документи, необхідні для відкриття поточного рахунку в іноземній валюті?

Які документи є підставою для купівлі в банку іноземної валюти?

3. Вкладник збирається вкласти в банк кошти з метою накопичення за рік 5500 грн. Банк нараховує проценти за депозитами за ставкою 15 % річних.

Визначте необхідну суму вкладу за рік.

4. Банк обслуговує клієнтів, які розраховуються з постачальниками чеками.

Які банківські рахунки використовуються при оплаті чеків?

У яких випадках банк депонує кошти при видачі чекової книжки?

Навчально-методична література

1. Безклубий І. Місце банківських правочинів у системі цивільних правочинів / І. Безклубий // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – №9. – С. 51–58.
2. Безклубий І. А. Правова природа договору банківського рахунку / І. А. Безклубий // Вісник господарського судочинства. – 2005. – №5. – С. 125–133.
3. Безклубий І. Сутність та ознаки банківського правочину / І. Безклубий // Юридична Україна. – 2004. – №4. – С. 18–25.
4. Ващенко Ю. В. Банківське право: навчальний посібник / Ю. В. Ващенко; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦНЛ, 2006. – 344 с.
5. Гетманцев Д. До питання про правову природу банківського рахунку / Д. Гетманцев // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – №7. – С. 81–83.
6. Гетманцев Д. О. Банківське право України: навчальний посібник / Д. О. Гетманцев, Н. Г. Шукліна; Мін-во освіти і науки України, КНУ ім. Тараса Шевченка. – К. : ЦУЛ, 2007. – 344 с.
7. Грищук Н. Перспективи діяльності іпотечних банків в Україні (на прикладі ФРН) / Н. Грищук // Право України. – 2006. – №1. – С. 145–150.
8. Майоров В. Гроші як предмет банківських договорів / В. Майоров // Юридична Україна. – 2007. – №11. – С. 47–51.
9. Майоров В. О. Проблеми галузевої належності банківських договорів / В. О. Майоров // Держава і право. – 2006. – №3. – С. 301–308.
10. Орлюк О. П. Банківське право: навчальний посібник / О. П. Орлюк; Мін-во освіти і науки України. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 376 с.
11. Орлюк О. П. Правові аспекти функціонування системи страхування вкладів / О. П. Орлюк // Право України. – 2004. – №11. – С. 29–32.
12. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правове регулювання банківського кредитування: монографія / Г. Ю. Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Українська академія банківської справи Національного банку України. – К. : Юридична думка, 2006. – 264 с.
13. Юрків В. Правове регулювання діяльності кредитних установ у законодавствах України та Європейського Союзу: порівняльно-правовий аспект / В. Юрків // Вісник Національного банку України. – 2006. – №11. – С. 42–45.
14. Юрчук Г. В. Банківська система України в умовах розвитку ринку фінансових послуг / Г. В. Юрчук, О. М. Юрчук // Вісник Української академії банківської справи. – 2007. – №2. – С. 23–29.

15. Юрчук О. М. Банківська система – основа конкурентного розвитку ринку фінансових послуг України / О. М. Юрчук // Фондовий ринок. – 2008. – №1. – С. 8–18.
16. Ящищак О. Р. Законодавство України про надання фінансових послуг на шляху до стандартів ЄС / О. Р. Ящищак // Часопис Київського університету права. – 2007. – №1. – С. 97–102.

Семінарське заняття 5. Правове регулювання кредитних відносин

Теоретичні питання

1. Поняття кредиту і принципи кредитування.
2. Форми і види кредитів.
3. Поняття кредитного договору.
4. Укладення кредитного договору.
5. Міжбанківське кредитування.
6. Правові способи забезпечення погашення банківських кредитів: гарантія, доручення, застава.

Теми доповідей

1. Поняття банківського кредиту та його особливості одержання.
2. Особливості одержання комерційного, лізингового кредиту.
3. Факторингові послуги та їх особливості.
4. Моніторинг кредитних ризиків.

Ситуаційні справи

1. Банк «Промбуд» видав кредит у розмірі 5 млн. грн. ТОВ «Стріла» під заставу майна. При настанні терміну погашення кредиту банк звернувся до ТОВ «Стріла», але товариство відмовилося внести суму кредиту у строки зазначені договором, мотивуючи це відсутністю грошей. При підготовці позовної заяви виявилось, що майно перебуваючи у заставі, не належало товариству.

Які помилки були допущені банком при видачі кредиту?

Який порядок рішення стосовно питання і як ця ситуація може вирішитися?

2. Фізична особа – підприємець для розвитку одного з напрямів підприємницької діяльності звернувся до банку «Русь» за кредитом у розмірі 2 млн. грн.

Визначте основні істотні елементи договору, підстави і порядок видачі кредиту.

3. Фізична особа – підприємець для розвитку одного з напрямів підприємницької діяльності звернувся до банку «Русь» за кредитом у розмірі 1 млн. євро.

Який порядок рішення стосовно питання і як ця ситуація може вирішитися?

Дайте обґрунтування, посилаючись на законодавство.

4. Банк здав в оренду підприємству устаткування вартістю 300 тис. грн. Строк угоди - 3 роки, лізинговий процент - 10 %, періодичність орендних платежів - один раз на квартал.

Визначте розмір орендних платежів.

Навчально-методична література

1. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
2. Банківське право України [Текст] : навч. посібник / Ю. М. Бисага [и др.] ; Ужгородський національний ун-т. Юридичний факультет. Інститут держави і права країн Європи. - Ужгород: Ліра, 2007. - 420 с.
3. Банківські операції [Текст]: навч. посіб. Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль; Нац. Банк України, Ун-т банк. справи. – К.: УБС НБУ: Знання, 2010. – 390 с.
4. Банківські операції. /Котковський В.С., Неізнана О.В.: Навч. пос. – К.: Кондор, 2011. – 498 с.
5. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
6. Банківські операції: Підручник / за ред. В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янської. – К.: Знання, 2006. – 727 с.
7. Банковское дело: Учебник: О.И. Лаврушин, И.Д. Мамонова, Н.И. Валенцева [и др.]; под ред. О.И. Лаврушина. – 4-е изд., стер. – М.: КНОРУС, 2006. – 768 с.
8. Башинський А. А. Банківське право України [Текст] : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / А. А. Башинський, І. І. Зазуляк ; Херсонський економічно-правовий ін-т. - Херсон : ВАТ ХМД, 2006. - 336 с.
9. Безклубий І.А. Банківські правочини: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 456 с.
10. Версаль Н.І., Дорощенко Т.В. Теорія кредиту: Навч. посіб. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2007. – 483 с.
11. Витрянский В.В. Кредитный договор. Понятие, порядок заключения и исполнения. - М.: Статут, 2005. - 220 с.
12. Єпіфанов А.О., Маслак Н.Г., Сало І.В. Операції комерційних банків: Навчальний посібник. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 523 с.
13. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с
14. Кузнецова С. А. Банківська система [текст]: навч. посіб. / (С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська); за ред. С. А. Кузнецової. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с.
15. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання 2007. – 796 с.
16. Науменкова С.В. Ринок фінансових послуг: навч. посіб. / С.В. Науменкова, С.В. Міщенко. – К.: Знання, 2010. – 532 с.

17. Петрук О.М. Банківська справа: Курс лекцій / За ред. Ф.Ф.Бутинця. – Житомир: ЖДТУ, 2003. – 456 с.
18. Регурецька О. В. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. В. Регурецька ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2010. - 268 с. : табл.
19. Шемшученко Г. Ю. Фінансово-правове регулювання банківського кредитування: монографія / Г. Ю. Шемшученко; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, Українська академія банківської справи Національного банку України. – К. : Юридична думка, 2006. – 264 с.

Семінарське заняття 6. Правові засоби запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення

Теоретичні питання

1. Поняття та ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
2. Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу.
3. Система фінансового моніторингу.
4. Первинний та державний фінансовий моніторинг.
5. Обов'язок банків щодо інформування відповідних державних органів про осіб, які здійснюють значні та сумнівні фінансові операції.
6. Відповідальність за правопорушення в сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.

Теми доповідей

1. Фінансові операції, що можуть свідчити про легалізацію доходів отриманих злочинним шляхом.
2. Заходи впливу стосовно банків та фінансових установ, за порушення нормативно-правових актів з питань фінансового моніторингу.
3. Організація системи протидії тероризму в банку, як складова економічної безпеки.

Ситуаційні вправи

1. Побудуйте інформаційну таблицю офшорних зон відповідно до українського законодавства за період з 2010 по 2017 роки.

2. ПП «Діамант» займається реалізацією ювелірних виробів. За минулий рік на фоні дрібних продажів було реалізовано дві дуже дорогі коштовності: перша золота на суму 244 000 грн.; друга платинова з діамантами на суму 431 000 грн.

Чи має даний суб'єкт господарювання ставати на облік у Держфінмоніторингу?

Чи підпадають операції даного підприємства під фінансовий моніторинг?

3. Громадянину Турції Джиханер Алі, що проживає в Україні на поточний рахунок надіслано з Німеччини 10 000 євро. Отримавши гроші в банку він одразу переказав їх до Франції. Чи будуть ці операції підлягати фінансовому моніторингу. Відповідь обґрунтувати.

4. Представте схематично процедуру відмивання грошей через адвокатів, нотаріусів з використанням особливостей їх статусу.

Визначте чинники, за якими їх можна виявити?

5. Ознайомтесь з положеннями Кримінального кодексу України щодо видів злочинів у сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, відповідальністю за їх вчинення та проаналізуйте показники, що характеризують стан розгляду кримінальних справ за злочинами у сфері легалізації незаконно одержаних доходів за останні роки.

Навчально-методична література

1. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
2. Банківське право України [Текст]: навч. посібник / Ю. М. Бисага [и др.]; Ужгородський національний ун-т. Юридичний факультет. Інститут держави і права країн Європи. - Ужгород: Ліра, 2007. - 420 с.
3. Банківські операції [Текст]: навч. посіб. Р.Р. Коцовська, О.П. Павлишин, Л.М. Хміль; Нац. Банк України, Ун-т банк. справи. – К.: УБС НБУ: Знання, 2010. – 390 с.
4. Банківські операції. Котковський В.С., Неізнана О.В.: Навч. пос. – К.: Кондор, 2011. – 498 с.
5. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
6. Башинський А. А. Банківське право України [Текст] : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / А. А. Башинський, І. І. Зазуляк ; Херсонський економічно-правовий ін-т. - Херсон : ВАТ ХМД, 2006. - 336 с.
7. Голуб Г. М. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / Голуб Г. М. ; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во ЛКА, 2016. - 231 с.
8. Коваленко, В.В.. Фінансовий моніторинг банків: навчальний посібник / В. В. Коваленко; НБУ, УАБС НБУ. - Суми: Мрія-1 ЛТД, 2005. - 120 с.
9. Копилук О.І. Банківські операції: навчальний посібник / О. І. Копилук, О. М. Музичка. - 2-ге вид. перероб. і доп.. - К.: Центр учбової літератури, 2012. - 536 с.
10. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с
11. Міщенко В.І., Слав'янська Н.Г., Коренева О.Г. Банківські операції: Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: Знання 2007. – 796 с.
12. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового

знищення» / Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Бичкова С.С., Котляревський Я.В. – К.: Ваіте, 2015. – 816 с.

13. Протидія легалізації злочинних доходів і фінансуванню тероризму : навч. Посібник / [С.Г. Гуржій, С.. Ключке, В.М. Кірсанов та ін.]; Держ. Ком. Фін. Моніторингу України. – К. : Такі справи, 2008. – 560 с.

14. Регурецька О. В. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. В. Регурецька ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2010. - 268 с.

15. Фінансовий моніторинг в банку: Навчальний посібник / С.О. Дмитров, В.В. Коваленко, А.В. Єжов, О.М. Бережний; за ред. С.О. Дмитрова, В.В. Коваленко, Навчальний посібник. – Суми.: «Університетська книга», 2008. – 336 с.

ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Банківська система у формуванні та підтриманні рівноважних станів в економіці: монографія / Т. Г. Савченко. - Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2012. - 368 с.
2. Банківська система України [Текст]: монографія / В. В. Коваленко, О. Г. Коренєва, К. Ф. Черкашина, О. В. Крухмаль. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 187 с.
3. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: Монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: «Вектор», 2012. – 462 с.
4. Банківське право України [Текст] : навч. посібник / Ю. М. Бисага [и др.] ; Ужгородський національний ун-т. Юридичний факультет. Інститут держави і права країн Європи. - Ужгород: Ліра, 2007. - 420 с.
5. Банківські ризики і фінансова стійкість комерційних банків: [монографія] / А. В. Череп [та ін.]; Вищ. держ. навч. закл. «Запоріж. нац. ун-т». - Запоріжжя : Запоріж. нац. ун-т, 2012. - 135 с.
6. Ващенко Ю.В. Банківське право: Навч. посібник. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 344 с.
7. Гетманцев Д.О., Шукліна Н.Г. Банківське право України: – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.
8. Голуб Г. М. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / Голуб Г. М.; Укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів : Вид-во ЛКА, 2016. - 231 с.
9. Костюченко А. О. Банківське право: Підручник / 2-ге вид., переробл. та допов.- К.: Атіка, 2011.- 376 с.
10. Крупка М.І. Банківські операції : підручник / М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2011. – 312 с.
11. Науково-практичний коментар Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» / Чубенко А.Г., Лошицький М.В., Бичкова С.С., Котляревський Я.В. – К.: Ваіте, 2015. – 816 с.
12. Пожидаєва М.А. Банківське право: Конспект лекцій / М.А. Пожидаєва. – К.: КНТ, 2011. – 152 с.
13. Регурецька О. В. Банківське право [Текст] : навч. посіб. / О. В. Регурецька; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : [Київ. нац. торг.-екон. ун-т], 2010. - 268 с. : табл.
14. Фомін Г. Ф. Банківське право України: навчальний посібник / Г. Ф. Фомін; Харківський національний ун-т внутрішніх справ. - Х., 2008. - 360 с.
15. Центральний банк і грошово-кредитна політика. Навч. посіб. / За ред. Косової Т.Д., Папаїки О.О. – К.: Центр учбової літератури, 2011. – 328 с.
16. Чернадчук В.Д. Правове регулювання неплатоспроможності банків: Навч. посіб. – Суми: Університетська книга, 2007. – 230 с.

Допоміжна література:

1. Банківська система : підручник / [М.І. Крупка, Є.М. Андрущак, Н.Г. Пайтра та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук, проф. М.І. Крупки. – Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2013. – 556 с.
2. Банківські операції. Котковський В.С., Неізнана О.В.: Навч. пос. – К.: Кондор, 2011. – 498 с.
3. Банківські операції: Підручник / За ред. д.е.н., проф. О. В. Дзюблюка. – Тернопіль: Вид-во ТНЕУ «Економічна думка», 2009. – 696 с.
4. Безклубий І.А. Банківські правочини: Монографія. – К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 456 с.
5. Валютное право. Ученик /Под ред. проф. Ю.А. Крохиной. – М.: Высшееобразование, 2009. – 430 с.
6. Витрянский В.В. Договори банківського вкладу, банківського рахунку і банківських розрахунків. - М.: Статут, 2006. - 556 с.
7. Витрянский В.В. Кредитний договір. Поняття, порядок заключення і виконання. - М.: Статут, 2005. - 220 с.
8. Дзюблюк О. В., Владимир О. М. Банки у системі організації валютних відносин / Монографія / – Тернопіль: ТЗОВ: «Терно-граф», 2014. – 296 с.
9. Дмитренко О.А. Юридическая конструкция безналичных денег // Підприємництво, господарство і право. - 2006. - № 3.- С. 57-61.
10. Ерпылева Н. Ю. Международное банковское право / Н. Ю. Ерпылева. – М.: Изд. дом Высшей школы экономики, 2012. – 671 с.
11. Кузнецова С. А. Банківська система [текст] : навч. посіб. / (С. А. Кузнецова, Т. М. Болгар, З. С. Пестовська); за ред. С. А. Кузнецової. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 400 с.
12. Мельник П.В. Банківські системи зарубіжних країн. Підручник. – ТОВ «Центр учб. Літератури». – 2010. – 586 с.
13. Оцінка вартості банку: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [Н. П. Шульга та ін. ; за ред. Н. П. Шульги] ; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. - 195 с.
14. Першочергові слідчі дії при розслідуванні розкрадань в банківських структурах: монографія / Удовіченко Сергій ; Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого». - Полтава : АСМІ, 2012. - 194 с.
15. Пожидаєва М.А. Правові наслідки призначення тимчасової адміністрації банку / М.А. Пожидаєва // Фінансове право. – 2008. – № 2. – С. 17-22.
16. Прошунин М.М. Финансовый мониторинг. Противодействие легализации (отмыванию) доходов, полученных преступным путем и финансированию терроризма. Учебное пособие / Под ред. проф. Запольского С.В. – М.: РАП; Статут, 2009. – 224 с.
17. Ринок банківських металів: навч. посіб. / С. К. Реверчук, Л. М. Чиж, М. М. Павлунь ; Львів. нац. ун-т ім. Івана Франка. - Л. : ЛНУ ім. Івана Франка, 2012. - 244 с.
18. Старинський М.В. Порівняльне банківське право: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. - Суми: ВТД «Унів. кн.», 2006. - 299 с.

19. Управління фінансовими ресурсами банку: монографія / Г. М. Азаренкова, І. І. Біломістна, В. Г. Сословський ; Нац.БанкУкраїни, Ун-т банк. справи. - К. : УБС НБУ, 2012. - 179 с.

20. Фінансова грамотність: підручник / [О. І. Білик та ін.]; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т. С. Смовженко; Ун-тбанк. справи Нац.банку України. - К. : УБС НБУ, 2012. - 322 с.

Нормативно-правові акти:

1. Конституція України від 28.06.1996р.
2. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. із змінами та доповненнями
3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 р. із змінами та доповненнями.
4. Податковий кодекс України від 2.12.2010р. із змінами та доповненнями.
5. Декрет Кабінету Міністрів України від 19.02. 1993 р. № 15-93 «Про систему валютного регулювання і валютного контролю».
6. Закон України «Про акціонерні товариства» від 17.09.2008 р. // Урядовий кур'єр.-2008.- 29 жовтня.
7. Закон України від 05.04.01 р. «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» //Урядовий кур'єр. – 2001. – 16 травня.
8. Закон України від 05.04.2001р. «Про обіг векселів в Україні» //Урядовий кур'єр. – 2001. – № 78. – 4 травня.
9. Закон України від 06.07.2012 № 5178-VI «Про Національну депозитарну систему України».
- 10.Закон України від 07.12.2000р. «Про банки і банківську діяльність» // Урядовий кур'єр. – 2001. – 17 січня.
- 11.Закон України від 12.07.2001 № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг».
12. Закон України від 18.02.06 р. «Про цінні папери та фондовий ринок» //Урядовий кур'єр. – 2006. – 19 квітня.
- 13.Закон України від 20 травня 1999 р. «Про Національний банк України» // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – №29. – Ст. 241.
14. Закон України від 22.12.05 р. «Про іпотечні облигації» //Урядовий кур'єр. – 2006. – 15 лютого.
15. Закон України від 23.09.1994 р. «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» // Відомості Верховної Ради України. - 1994. - №40. - Ст. 364.
16. Закон України від 28 лютого 2006 р. «Про цінні папери і фондовий ринок» // Урядовий кур'єр. – 2006. – 19 квітня.
17. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» //Відомості Верховної Ради України. – 2014. - №50-51. –С.2057.
18. Закон України «Про кредитні спілки» від 20.12.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. - № 15. – Ст. 101.
19. Закон України «Про фінансовий лізинг» від 16.12.1997 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1998. - № 16. – Ст. 68.

20. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 23.02.2012 // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4452-17>
21. Закон України від 2 жовтня 1992 р. «Про заставу» / Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 47. – Ст. 642.
22. Закон України від 6 липня 1999 р. «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі» / Урядовий кур'єр. – 2001. – №145–146. – Ст. 546.
23. Закон України від 05 червня 2003 р. «Про іпотеку» / Відомості Верховної Ради України. – 2003.– № 38.– Ст. 313.
24. Закон України від 19 червня 2003 р. «Про іпотечне кредитування, операції з консолідованим іпотечним боргом та іпотечні сертифікати» / Відомості Верховної Ради України. – 2004.– № 1.– Ст. 1.
25. Закон України від 22.05.2003 №852-IV «Про електронний цифровий підпис» // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/852-15>
26. Закон України від 22.05.2003р. №851-IV «Про електронні документи та електронний документообіг» // <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/851-15>
27. Указ Президента України «Про застосування штрафних санкцій за порушення норм з регулювання обігу готівки» від 11.05.99р. №491 /99.
28. Постанова Кабінету Міністрів України «Про здійснення розрахунків за продані товари (надані послуги) з використанням спеціальних платіжних засобів» від 29.09.2010 р. (зі змінами).
29. Положення про валютний контроль: затв. пост. Правління Національного банку України від 08.02. 2000 р. №49 (зі змінами).
30. Положення про ведення касових операцій у національній валюті України: затв. пост. Національного банку України 15.12.04р. № 637 (зі змінами).
31. Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затверджене постановою Правління Національного банку України від 30 червня 2016 року № 351 (зі змінами).
32. Положення про встановлення вимог до кредитних посередників банків та їх діяльності у сфері споживчого кредитування, затверджено Постановою Правління Національного банку України 08 червня 2017 року № 50.
33. Положення про Державну службу фінансового моніторингу України: затв. пост. КМУ від 29.07.2015 № 537 зі змінами).
34. Положення про електронні гроші в Україні: затв. пост. Національного банку України від 04.11.2010 № 481 (зі змінами).
35. Положення про застосування Національним банком України заходів впливу за порушення банківського законодавства: Затв. пост. Правління НБУ 17.08.2012 р. №346 (зі змінами).
36. Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 26 червня 2015 року № 417 (зі змінами).
37. Положення про здійснення небанківськими фінансовими установами фінансового моніторингу в частині надання ними фінансової послуги щодо переказу коштів, затверджене Постановою Правління Національного банку України 15 вересня 2016 року № 388 (зі змінами).

38. Положення про здійснення операцій з банківськими металами, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 06 серпня 2003 року № 325 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 30 грудня 2011 року № 497) (зі змінами).
39. Положення про Комітет з питань аудиту банків України: затв. пост. Правління НБУ 06.04.2015 № 214 (зі змінами).
40. Положення про нагляд (оверсайт) платіжних систем та систем розрахунків в Україні, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28 листопада 2014 року № 755 (зі змінами).
41. Положення про організацію внутрішнього аудиту в банках України, затверджене постановою Правління Національного банку України 10 травня 2016 року № 311 (зі змінами).
42. Положення про особливості реорганізації банку за рішенням його власників, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 27 червня 2008 року № 189 (зі змінами).
43. Положення про планування та порядок проведення інспекційних перевірок, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 17 липня 2001 року № 276 (у редакції постанови Правління Національного банку України від 13 жовтня 2011 року № 366) (зі змінами).
44. Положення про порядок видачі Національним банком України індивідуальних ліцензій на розміщення резидентами (юридичними та фізичними особами) валютних цінностей на рахунках за межами України: затв. пост. Правління НБУ від 14.10.2004 N 485 (зі змінами).
45. Положення про порядок видачі юридичним особам ліцензії на надання банкам послуг з інкасації, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 24 грудня 2015 року № 926 (зі змінами).
46. Положення про порядок емісії електронних платіжних засобів і здійснення операцій з їх використанням: затв. пост. Правління НБУ від 05.11.2014 № 705 (зі змінами).
47. Положення про порядок здійснення банками аналізу та перевірки документів (інформації) про фінансові операції та їх учасників, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 15 серпня 2016 року № 369 (зі змінами).
48. Положення про порядок здійснення банками операцій з векселями в національній валюті на території України :затв. пост. Правлінням НБУ 16 грудня 2002 р. № 508 (зі змінами).
49. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами: затв. пост. Правління НБУ № 516 від 3.12.2003 р (зі змінами).
50. Положення про порядок ідентифікації та визнання банківських груп: затв. пост. КМУ від 9.04.2012р. №134 (зі змінами).
51. Положення про порядок накладення адміністративних штрафів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 29 грудня 2001 року № 563 (зі змінами).

52. Положення про порядок обліку та проведення Національним банком України та банками України операцій з депозитними сертифікатами Національного банку України, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 03 грудня 2015 року № 859 (зі змінами).
53. Положення про порядок організації та проведення перевірок з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансуванню тероризму», затверджене постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2011 року № 197 (зі змінами).
54. Положення про порядок отримання резидентами кредитів, позик в іноземній валюті від нерезидентів і надання резидентами позик в іноземній валюті нерезидентам: затв. пост. НБУ від 17.06.2004 р. №270 (зі змінами).
55. Положення про порядок регулювання діяльності банківських груп, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 20 червня 2012 року № 254 (зі змінами).
56. Положення про порядок реєстрації платіжних систем, учасників платіжних систем та операторів послуг платіжної інфраструктури: затв. пост. НБУ від 04.02.2014 № 43 (зі змінами).
57. Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів: затв. пост. Правління НБУ 8.09.2011р. № 306 (зі змінами).
58. Положення про порядок та умови торгівлі іноземною валютою: затв. пост. Правління НБУ від 10.08. 2005 р. №281 (зі змінами).
59. Положення про порядок формування та зберігання обов'язкових резервів для банків України та філій іноземних банків в Україні: затв. пост. Правління НБУ 11.12.2014 № 806 (зі змінами).
60. Інструкція «Про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземній валюті»: затв. пост. Правління НБУ від 12 листопада 2003р. №492 (зі змінами).
61. Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні у національній валюті: затв. пост. Правління НБУ 21.01.04р. №22 (зі змінами).
62. Інструкція про ведення касових операцій банками в Україні: затв. пост. НБУ від 01.06.2011 № 174 (зі змінами).
63. Інструкція про міжбанківський переказ коштів в Україні в національній валюті, затвердженої постановою Правління Національного банку України від 16 серпня 2006 року № 320 (зі змінами).
64. Інструкція про порядок регулювання діяльності банків в Україні: затв. пост. Правління НБУ 28.08.01 р. № 368 (зі змінами).
65. Правила розрахунку банками України загальної вартості кредиту для споживача та реальної річної процентної ставки за договором про споживчий кредит, затверджені постановою Правління Національного банку України від 08 червня 2017 року № 49 (зі змінами)
66. Правила зберігання, захисту, використання та розкриття банківської таємниці: затв. пост. НБУ 14.07.2006 р. №267 (зі змінами).

67. Про затвердження стандартів внутрішнього аудиту. Наказ МФУ 4.10.2011р. №1247 (зі змінами).
68. Постанова Правління Національного банку України 27.05.2008 N 148 «Про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України» (зі змінами).
69. Постанова Правління Національного банку України від 06 червня 2013 року № 210 «Про встановлення граничної суми розрахунків готівкою» (зі змінами).
70. Постанова Правління Національного банку України від 23 лютого 2015 року № 124 «Про особливості здійснення деяких валютних операцій» (зі змінами).
71. Постанова Правління Національного банку України від 30 травня 2017 року № 45 «Про запровадження обов'язкового продажу надходжень в іноземній валюті та встановлення розміру обов'язкового продажу таких надходжень» (зі змінами).
72. Класифікатор іноземних валют та банківських металів: затв. пост. Правління НБУ від N 34 від 04.02.98 (у редакції постанови Правління Національного банку України 19 квітня 2016 року № 269).
73. Положення про порядок виконання банками документів на переказ, примусове списання і арешт коштів в іноземних валютах та банківських металів, затвердженого постановою Правління Національного банку України від 28 липня 2008 року № 216 (зі змінами).
74. Положення про порядок надання банкам і філіям іноземних банків генеральних ліцензій на здійснення валютних операцій: затв. пост. Правління НБУ від 15 серпня 2011 року № 281 (зі змінами).
75. Положення про проведення Національним банком України операцій з купівлі-продажу іноземної валюти на умовах «своп», затвердженого постановою Правління Національного банку України від 31 березня 2016 року № 222 (зі змінами).
76. Положення про функціонування автоматизованої інформаційної системи Національного банку України «Реєстр індивідуальних ліцензій на здійснення фізичними особами валютних операцій», затверджене Постановою Правління Національного банку України 15 червня 2017 року № 54 (зі змінами).
77. Інструкція про переміщення готівки і банківських металів через митний кордон України: затв. пост. НБУ від 27.05.2008 р. №148 (зі змінами).
78. Інструкція про порядок здійснення контролю за експортними, імпортними операціями затв. пост. НБУ 24.03.99 р. №136 (зі змінами).
79. Правила вивезення з України і ввезення в Україну уповноваженими банками національної та іноземної валюти, банківських металів, бланків чеків: затв. пост. Правління НБУ від 06.08.2003 N 327 (зі змінами).
80. Женевська конвенція 1930 року про запровадження Уніфікованого закону про переказні векселі та прості векселі, ратифікована Законом від 06 липня 1999 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 290.
81. Женевська конвенція 1930 року про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі, ратифікована Законом від 06.07.1999 р. / Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 34. – Ст. 291.

Додаток А - Індивідуальні завдання

1. Основні напрями розвитку банківського законодавства
2. Історія становлення та розвитку банківської системи України
3. Конституційні основи функціонування та розвитку банківської системи України
4. Уніфіковані правила міжнародних організацій як джерело банківського права
5. Роль міжнародно-правових стандартів у розвитку національного банківського законодавства в умовах глобалізації
6. Правовий статус банківських груп за чинним законодавством України
7. Правовий статус системно важливих банків.
8. Порядок створення та діяльності філій іноземних банків на території України
9. Фінансові супермаркети та автоматизовані банківські системи як складові банківської інфраструктури
10. Перспективи розвитку та вдосконалення ринку банківських послуг в Україні
11. Загальна характеристика правового статусу центральних банків країн Європейського Союзу
12. Порівняльна характеристика правового статусу центрального банку в Україні та Німеччині
13. Історія становлення та розвитку Національного банку України як центрального банку держави
14. Конституційні засади організації діяльності Національного банку України та їх розвиток у національному законодавстві
15. Особливості правового регулювання діяльності Національного банку України
16. Перспективи розвитку ринку банківських послуг в Україні
17. Поняття та юридична природа електронних банківських послуг
18. Засоби захисту інтересів клієнтів банку в процесі його ліквідації
19. Оптимізація наглядово-контрольної роботи Національного банку України
20. Історія формування правового інституту банківської таємниці
21. Гарантії забезпечення збереження банківської таємниці
22. Локальні акти банку щодо збереження банківської таємниці
23. Суб'єкти, що мають право ознайомлюватися з банківською таємницею
24. Порівняльно-правовий аналіз правового статусу банківської таємниці в Україні та зарубіжних країнах
25. Відповідальність за порушення правового режиму банківської таємниці в зарубіжних країнах
26. Правові засади захисту інтересів вкладників банків Правова природа договору банківського вкладу Система гарантування вкладів в Україні
27. Діяльність Фонду гарантування вкладів фізичних осіб Касові операції банків
28. Відповідальність за порушення правил проведення касових операцій
29. Кореспондентські відносини, їх правове забезпечення

30. Система міжбанківських розрахунків
31. Правова природа bitcoin
32. Особливості одержання комерційного, лізингового кредиту
33. Факторингові, лізингові та трастові операції (угоди).
34. Значення договору факторингу для банківської діяльності
35. Боротьба правоохоронних органів зі злочинністю в сфері банківського кредитування
36. Операції банків з цінними паперами: проблеми та перспективи розвитку
37. Сек'юритизація активів банку в Україні
38. Правове регулювання вексельного обігу за законодавством України
39. Напрями вдосконалення заходів регулятивного впливу на розвиток системи організації валютних відносин з боку Національного банку України та інших органів державного управління
40. Функції Національного банку України по регулюванню та нагляду за банками, що здійснюють значні та сумнівні фінансові операції
41. Діяльність Національного банку України як суб'єкта державного фінансового моніторингу
42. Фінансові операції, що свідчать про легалізацію доходів отриманих злочинним шляхом
43. Організація системи протидії тероризму в банку
44. Міжнародні стандарти у сфері протидії відмиванню доходів
45. Правові засади діяльності Міжнародного валютного фонду.

Додаток Б - Питання підсумкового контролю з банківського права

1. Поняття банківського права України.
2. Предмет, метод та система банківського права
3. Проблема визначення категорії «банківське право», як галузі (підгалузі) права.
4. Суб'єкти банківських правовідносин.
5. Джерела банківського права: конституційні норми, та норми спеціальних законів України.
6. Нормативні акти Національного банку України.
7. Система банківського права (законодавства).
8. Загальна характеристика Закону України «Про банки та банківську діяльність».
9. Загальна характеристика Закону України «Про Національний банк України».
10. Значення банківського права як галузі права, учбової дисципліни, законодавства, науки.
11. Банківська діяльність як предмет банківського права.
12. Засади та функції правового регулювання банківської діяльності в Україні.
13. Правове регулювання та характеристика банківських операцій в Україні.
14. Відповідальність за порушення банківського законодавства.
15. Значення банківської системи України для розвитку ринкових відносин.
16. Визначення поняття «банку» та склад банківської системи України
17. Загальна характеристика та види комерційних банків.
18. Правовий статус Національного банку України.
19. Подвійна правова природа Національного банку України.
20. Основні завдання та функції Національного банку України.
21. Керівні органи Національного банку України, їх повноваження, структура.
22. Структура Національного банку України. Керівні органи Національного банку України та їх повноваження.
23. Операції Національного банку України.
24. Контрольні та ліцензійні функції Національного банку України.
25. Адміністративне та індикативне регулювання банківської діяльності
26. Поняття комерційного банку та його правовий статут.
27. Види та класифікація комерційних банків.
28. Поняття та правове положення відокремлених підрозділів банків.
29. Порядок створення та реєстрації банків Документи, які необхідні для реєстрації банку.
30. Правова природа операцій комерційних банків.
31. Інвестиційні операції за участю банків.
32. Порядок ліквідації та реорганізації банків.
33. Правове регулювання безготівкових розрахунків.
34. Поняття розрахунків: розрахунки готівкою та безготівкові розрахунки.
35. Поняття та правова природа банківського рахунку.
36. Види та загальна характеристика рахунків: поточних, депозитних, спеціальних.

37. Норми, що регулюють відносини по відкриттю, веденню, закриттю банківських рахунків.
38. Порядок відкриття рахунків в банках.
39. Міжбанківські розрахунки.
40. Кореспондентські рахунки.
41. Безспірне списання коштів.
42. Правова природа договору банківського депозиту.
43. Поняття та правова природа розрахункове - касового обслуговування.
44. Правовий захист банківської та комерційної таємниці.
45. Правове забезпечення захисту інтересів клієнтів та фінансової надійності комерційних банків.
46. Нормативна регламентація банківського кредитування.
47. Принципи кредитування.
48. Поняття кредитних правовідносин.
49. Форми кредиту.
50. Види кредитних операцій.
51. Сторони та зміст кредитного договору.
52. Правові засоби забезпечення погашення банківських кредитів.
53. Правове регулювання міжбанківських кредитів.
54. Факторингові, лізингові та трастові операції (угоди).
55. Правове регулювання операцій з цінними паперами.
56. Правовий режим валютних операцій.
57. Відповідальність за порушення валютного законодавства.
58. Функції Національного банку України по регулюванню та нагляду за банками, що здійснюють значні та сумнівні фінансові операції.
59. Поняття та ознаки легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом.
60. Фінансові операції, що підлягають обов'язковому та внутрішньому фінансовому моніторингу.
61. Система фінансового моніторингу.
62. Первинний та державний фінансовий моніторинг.
63. Обов'язок банків щодо інформування відповідних державних органів про осіб, які здійснюють значні та сумнівні фінансові операції.
65. Відповідальність за правопорушення в сфері легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом.